

"Zəfər marşı təzim edir əzim Roma bayrağına..."

Kamal Abdulla yaradıcılığının ana xətləri fonunda çox vaxt kölgədə qalan, lakin əhəmiyyətə bəlkə onlardan heç də geri qalmayan xətləri də vardır.

Bu xətlərdən biri onun təşkilatçılıq və maarifçilik fəaliyyəti ilə bağlıdır. K.Abdullanın bu sahədə fəaliyyətinin Azərbaycan elminin və mədəniyyətinin inkişafında, yeni nəsil Azərbaycan ziyalıların formalaşmasında müstəsna dərəcədə əhəmiyyətli olduğunu desək, yanlışdır. Onun təşəbbüsü və bilavasitə rəhbərliyi ilə ölkədə ilk dəfə "Azərbaycan tərcümə ensiklopediyası" (Kamal Abdullanın ideya müəllifi, baş redaktoru və elmi təşkilatçısı olduğu, artıq çətin tapılan kitabə çevrilmiş və əsərin daha dolğun ikinci nəşri hazırlanır), "Filoloqun kitabxanası -100", "Türkologiya", "Dünya nəşri" layihələri çərçivəsində artıq onlarca kitab işıq üzü görmüşdür.

İkinci xətt Kamal Abdullanın tərcüməçilik fəaliyyəti ilə bağlıdır. Onun rus şairləri Nikolay Qumilyovun, Konstantin Balmontun, Mixail Kuzminin, Valeri Bryusovun, Anna Axmatovanın, Osip Mandelştamın yaradıcılığından etdiyi tərcümələr Azərbaycan bədii tərcümə məktəbinin ən uğurlu nümunələri sırasında yer alır.

Kamal Abdulla tərcümə yaradıcılığını da orijinal yaradıcılıq qədər intim, müəlliflə tərcüməçi arasında psixoloji bağların, oxşar dünya duyumunun, dəyər sistemlərinin mövcudluğu ilə şərtlənən bir poetik yaşantı forması hesab edir. Onun tərcümə etdiyi əsərlərlə orijinal yaradıcılığı arasındakı çoxsaylı paralelləri duymamaq mümkün deyil. Və əlbəttə, məhz bu səbəbdən o, qəlbən özünə yaxın hiss etdiyi ədəblərin əsərlərinə üz tutur, onların yaşantılarını daxilən təkrar yaşayır, öz mədəni-mənəvi mühiti üçün daha anlaşılıqlı edir. Məhz buna görə də Kamal Abdullanın tərcümələri "tərcüməçinin avtoportreti" (K.İ.Çukovski) kimi də qəbul edilə bilər. Nümunə kimi A.Axmatovanın "Kleopatra" şeirinin orijinalına və Azərbaycan dilinə tərcüməsinə diqqət yetirək:

Уже целовала Антония мертвые губы,
Уже на коленях пред Августом слезы лила...
И предали слуги. Грохочут победные трубы
Под рыцарским орлом, и вечерняя стелется мгла

И входит последний плененный ее красотой,
Высокий и статный, и шепчет в смятении оне
"Тебя - как рабыню... в триумфе пошлет
пред собою..."

Но шеи лебяжей все так же спокоен наклон.

А завтра детей закуют. О, как мало осталось
Ей дела на свете - еще с мужиком пошутить
И черную змеяку, как будто прощальную
жалость,

На смуглую грудь равнодушной рукой положить.

*Artıq ölü dodağından öpmüşdü o, Antoninin,
Gözü yaşlı sərilmişdi Avqustun da ayağına.
Və qullar da xain çıxır. Axsam düşür həzin-həzin,
Zəfər marşı təzim edir əzim Roma bayrağına.*

*Var bu zərif gözəlliyin son əsiri, gəlir o da,
Sərv kimi uca boylu, piçıldayır dalğın-dalğın:
"səni səni bir qul kimi at önündə..."*

*pay-piyada"
Qu boyunlu isə sakit, qu boyunlu isə solğun.*

*Sabah isə körpələz zülm olacaq. Nə yaxşı ki,
Uyumağa lap az qaldı. Zarafatla bu kişiylə
Bir balaca gülüşərik. Sonra isə əlimdəki
Qara ilan balasını döş üstünə - gülə-gülə.*